

Valentina Velkovska-Trajanovska (1976) je najmlajša skladateljica projekta. Ponaša se s široko glasbeno izobrazbo: na Fakulteti za glasbo v Skopju je najprej diplomirala iz glasbene teorije in glasbene pedagogike, pozneje z odliko še iz kompozicije, magistrirala je na področju orkestrske teorije, trenutno pa pripravlja doktorat iz kompozicije. Akademski uspeh gradi kot predavateljica na Fakulteti za glasbo v Skopju in na Univerzi Goce Delcev v mestu Štip na vzhodu domovine. Svoj čas je bila tudi sodelavka makedonskega radia in televizije. Umetniški opus Velkovske-Trajanovske obsega različne zvrsti, med katerimi prevladujejo zborovska, komorna in orkestrska dela, izvedena doma in v tujini. Sodeluje na mednarodnih seminarjih, festivalih in konferencah za kompozicijo, film in elektronsko glasbo. Za svoje delo je prejela številne državne in mednarodne nagrade ter štipendije.

Skladbo *The Transfiguration* (Preobrazba) je avtorica napisala leta 2006 v Angliji, za koncert, posvečen Dimitriju Šostakoviču. »Temeljno gradivo kompozicije je tema DSCH [D-imitri SCH-ostavkovich], osrednja ideja kompozicijskega postopka pa preobrazba, njen pomen in moje razumevanje postopka spreminjanja od ene človeške stopnje do naslednje, višje in bolj vznemirljive.«

Med najvidnejše sodobne srbske skladatelje sodi **Isidora Žebeljan** (1967). Študij kompozicije in orkestracije je končala na beograjski Fakulteti za glasbeno umetnost, kjer je kot predavateljica od leta 1993 tudi zaposlena. Skladateljski opus Žebeljanove je obsežen in pester; obsega komorno, orkestralno, inštrumentalno in vokalno-inštrumentalno glasbo, ponaša pa se tudi s tehtnimi in številnimi deli scenske in filmske glasbe. Mednarodno pozornost je skladateljica pritegnila z opero *Zora D.*, napisano po naročilu iz Londona. Uspeh krstne uprizoritve leta 2003 v Amsterdamu ji je odprl vrata v svet; sledila so številna naročila uglednih in priznanih glasbenih institucij in festivalov. Skladbe Žebeljanove se uvrščajo na koncertne programe po Evropi, ZDA in Avstraliji. Za svoje delo je prejela številne pomembne nagrade. Poleg komponiranja se uveljavlja tudi kot dirigentka in pianistka, promovira pa tako svojo kot glasbo drugih, predvsem srbskih avtorjev.

Navdih za godalni kvartet *Polomka* je avtorica našla v tradicionalnem srbskem plesu, enem najbolj priljubljenih na vzhodu države. Ime Polomka izvira iz besede »polomiti« in opisuje značaj plesa: telo se »lomi« po ritmu v hitrem tempu in virtuozi igri. Skladateljico je navdihnil vizualni vtis plesa: »Ta vtis se je pretvoril v idejo o plesu namišljenih ljudi iz dežele, ki je ni.« Skladbo je napisala leta 2009 po naročilu Univerze v Kentu in jo posvetila kvartetu Brodsky.

Špela Lah

Godalni kvartet Antarja so leta 2009 ustanovili diplomanti Akademije za glasbo v Krakovu, ki so se v solistični igri kalili v razredih izjemnih poljskih inštrumentalistov, kot so Kaja Danczowska, Janusz Pisarski in Dominik Połoński. Do leta 2015 se je sestav predstavljal z imenom Kvartet Amber.

Kvartet se je do leta 2013 izpopolnjeval pod mentorstvom članic Kvarteta Dafo. V sezoni 2012/13 so se godalci udeležili mojstrskega razreda pod vodstvom Petra Bucka (Kvartet Melos). Za umetniško rast sestava skrbijo tudi briljantni komorni glasbeniki, kot so Piotr Kajdasz, Kaja Danczowska, Marek Moś (Šlezjski godalni kvartet, Komorni orkester AUKSO) ter člani Šanghajskega kvarteta, Godalnega kvarteta Belcea, Kvarteta Apollon Musagete, Tria Altenberg in Kvarteta Fine Arts. Leta 2013 je Kvartet Amber pod vodstvom profesorja Krzysztofa Pendereckega poustvaril njegov *Godalni kvartet št. 3*.

Med dosežki kvarteta so številne praisvedbe poljskih in svetovnih del, mdr.: *Variacije za godalni kvartet*, op. 21 Władysława Żeleńskiego (2011), *Variacije in fuga za godalni kvartet*, op. 6 Zygmunta Stojowskega (2011), *Kvintet za godalni kvartet in angleški rog*, ki ga je sirski skladatelj Zaid Jabri ustvaril za Kvartet Amber in Witolda Wróbla (2012), in skladbo *L'ascolto del spazio* Alessandra Grega, posvečeno Kvartetu Amber (2013).

Predstavlja se na različnih mednarodnih festivalih, kot sta Festival godalnih kvartetov 2013 v toskanski Loro Ciuffenni in Mednarodni festival klasične glasbe Allgäu – Glasbeno poletje v nemškem Oberstdorfu 2013 (Nemčija).

Leta 2012 je Kvartet Amber prejel posebno nagrado za najboljši sestav na 20. Mednarodnem festivalu klasične glasbe Allgäu – Glasbeno poletje v nemškem Oberstdorfu, ki je prinesla povabila na številne recitale in vnovični nastop na festivalu. Kvartet je dvakrat gostoval na krakovskem Velikonočnem festivalu Ludwiga van Beethovna: leta 2011 se je uvrstil v mojstrski razred Kvarteta Fine Arts, leta 2013 pa nastopil na slovesnosti ob odprtju razstave rokopisov Jagelonske knjižnice v Krakovu.

Aprila 2016 je Kvartet Antarja prejel prvo nagrado na Tekmovanju za komorno glasbo v poljskem Bydgoszczu v organizaciji tamkajšnje glasbene akademije.

Od marca 2014 člani kvarteta študirajo komorno glasbo na Univerzi za glasbo in uprizarjajočo umetnost na Dunaju v razredu profesorjev Johanna Meissla in Vide Vujić.

Ivana Stefanović

Jana Andreevska

Urška Pompe

Valentina Velkovska-Trajanovska

Laura Mjeda Čuperjani

Brina Jež Brezavšček

Isidora Žebeljan

 cankarjev dom

Prešernova cesta 10, 1000 Ljubljana, Slovenija; www.cd-cc.si
Izdal: Cankarjev dom, kulturni in kongresni center, 2017
Zanj: Uršula Cetinski, generalna direktorica
Lektorirala: Sonja Košmrlj
Oblikovala: Maja Gspan
Program javne službe Cankarjevega doma sofinancira
Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

Skladateljice prostorov nekdanje Jugoslavije

V sodelovanju z Inštitutom Josefa Haydna
Univerze za glasbo in uprizarjajočo umetnost
na Dunaju

ČIKEL SODOBNE GLASBE 2016/17

P R E D I H A N O

Cikel sodobne glasbe 2016/17
Sobota, 25. marca 2017, ob 20. uri
Klub CD

Skladateljice prostorov nekdanje Jugoslavije

Kvartet Antarija
Barbara Mglej, prva violina
Elzbieta Mudlaff, druga violina
Magdalena Chmielowiec, viola
Jakub Gajownik, violončelo

PROGRAM

Jana Andreevska

Am I a Falcon, a Storm or an Unending Song?
2006

Brina Jež Brezavšček

Estampie
2016

Urška Pompe

...rain’s cool – fingertips
2016

Laura Mjeda Čuperjani

Strinx
2010

ž

Ivana Stefanović

Play Strindberg
1993

Valentina Velkovska-Trajanovska

The Transfiguration
2006

Isidora Žebeljan

Polomka, za godalni kvartet
2009–11

Na pobudo dunajskega Instituta za komorno, staro in sodobno glasbo Josepha Haydna ter Muzikološkega instituta je nastal večletni mednarodni projekt *Unge-hörte Klänge* (*Neslišani zvoki*), ki se posveča predstavljanju ženske glasbene ustvarjalnosti različnih zemljepisnih območij. V sezoni 2016/17 se projekt osredotoča na skladateljice prostorov nekdanje Jugoslavije, z namenom raziskati sodobno glasbo v kontekstu določenega geografskega okolja, pa tudi dati ženskam večjo veljavo v izrazito moškem svetu. Umetniška vodja projekta dr. Vida Vujić je izbrala osem uveljavljenih skladateljic iz nekdanje Jugoslavije: iz Slovenije (B. Jež Brezavšček in U. Pompe), Hrvaške (L. Mjeda Čuperjani in S. Majurec), Srbije (I. Stefanović in I. Žebeljan) in Makedonije (J. Andreevska in V. Velkovska-Trajanovska). Projekt se s skladbami (razen Majureceve), ki so bile njegove najpomembnejše, predstavlja tudi v Ljubljani v okviru cikla Predihano.

Brina Jež Brezavšček (1957) sodi med osrednje skladateljske osebnosti na Slovenskem. Glasbeno pot je začela kot pianistka, med študijem na Akademiji za glasbo v Ljubljani pa se je začela posvečati tudi kompoziciji. Diplomirala je v razredu Uroša Kreka, svoje znanje pa izpopolnjevala v Darmstadtu, Beogradu in Gradcu. Ob tem je študirala tudi muzikologijo na ljubljanski Filozofski fakulteti. Deluje tudi kot pedagoginja: na Pedagoški fakulteti v Ljubljani je nosilka glasbenih predmetov. Skladateljski opus Brine Jež Brezavšček je bogat in raznovrsten: obsežna je zbirka komornih, klavirskih in zborovskih del, piše pa tudi orkestralne, solistične inštrumentalne, vokalne in vokalno-inštrumentalne skladbe ter elektroakustično in scensko glasbo. Njena dela so bila izvedena doma in po Evropi.

Skladbo ***Estampie*** za godalni kvartet je navdihnil istoimenski srednjeveški ples, za katerega sta značilna tolčenje z nogo ob tla in podrsavajoč korak. Delo temelji na treh različnih virih zvoka in s tem na različnih kompozicijskih pristopih: »*Najprej sem se naslonila na plesni element, na izraz radosti plesa, gibanja, občutka za izraz veselja skozi plesni korak. Tolčenje z nogo ob tla pa nam pomeni tudi zahtevo po pravici, po svojem pravem prostoru pod soncem. Poleg zvokov z nogami so v kvartetu statični deli, v katerih je poudarek na šumih in ležečih tonih. Ta drugi element metaforično predstavlja pogled na čas iz odmaknjene plasti, ko se vse človeško delovanje spremeni v projekcijo, sliko. Tretji element v kompoziciji predstavljajo deli s svobodno polifono melodično gradnjo v intenzivnejšem izrazu. Predstavljajo človeški svet čustev, namere in hrepenenja. V zgradbi sem se odločila, da se naslonim na izvirno obliko srednjeveške estampie; ponavljanje kratkih delčkov sem povzela, obenem pa dodala širši lok razvojnosti in oblikovanja celote.*« Avtorica je noviteto posvetila poljskemu godalnemu kvartetu Antarija.

Makedonska skladateljica **Jana Andreevska** (1967) je končala študij kompozicije na Fakulteti za glasbo v Skopju. Svoje znanje je izpopolnjevala na številnih mednarodnih mojstrskih delavnicah priznanih skladateljev. Poleg skladanja se posveča tudi pedagoškemu delu: od leta 1995 je zaposlena na Fakulteti za glasbo v Skopju, na Oddelku za teorijo in kompozicijo. Januarja 2014 je kot gostujoča predavateljica poučevala na ljubljanski Akademiji za glasbo. Od leta 2008 je umetniška direktorica Festivala za sodobno glasbo *Dnevi makedonske glasbe*. Kot skladateljica se Andreevska posveča predvsem orkestralni in klavirski glasbi, poleg tega je med redkimi makedonskimi ustvarjalci, ki se ukvarjajo z elektronsko glasbo (na tem področju je dejavna v zadnjih letih). Njene skladbe so bile izvedene v domačih in tujih koncertnih dvoranah po Evropi in drugod. Za svoje delo je bila Andreevska večkrat nagrajena; med drugim je leta 2001 prejela štipendijo Državne univerze v Arizoni, ZDA.

Skladbo ***Am I a Falcon, a Storm, or an Unending Song?*** (*Sem sokol, nevihta ali neskončna pesem?*) je skladateljica napisala leta 2006 po naročilu Društva makedonskih skladateljev, izvirno za kvartet saksofonov. Priredba za godalni kvartet je nastala leta 2015, in sicer za Državno filharmonično društvo Sverdlovsk. Navdih za delo je avtorica dobila v Rilkejevi pesniški zbirki *Das Stundenbuch* (*Časoslov*), celotno delo pa »*kroži okrog premišljeno vključenih fragmentov iz Prvega stavka Bachove Sonate za solo violino št. 3 v C-duru*«.

Slovenska skladateljica **Urška Pompe** (1969) je iz kompozicije diplomirala na ljubljanski Akademiji za glasbo v razredu Daneta Škerla, podiplomski študij pa nadaljevala v Budimpešti (kompozicija, komorna igra in solfeggio) in pozneje v Baslu (kompozicija). Svoje znanje je izpopolnjevala na številnih mednarodnih mojstrskih tečajih. Od leta 1997 je predavateljica na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Njen skladateljski opus ni obsežen, a je umetniško tehten. »*Vsaka skladba ima svoj namen, ali je izzvana z dogodkom, z zvoki, ki me obdajajo, s tišino, odnosi, naravo; vsaka z namenom rešiti osnovno kompozicijsko idejo kar se da gospodarno, rešiti tehnični problem, tehnični izziv, upošteva je osebnost izvajalca, je radovednost odkrivanja barv,*« je Pompetova opisala svoje skladateljske vzgibe. Najštevilčnejše so komorne skladbe, piše pa tudi zborovsko, vokalno in orkestralno glasbo. Za svoje delo je prejela več nagrad (tudi nagrado Prešernovega sklada leta 2007), štipendij in povabil na mednarodne festivale.

Naslov novitete ***...rain’s cool finger-tips*** je citat iz pesmi *Renascence* ameriškega pesnika Edne St. Vincent Millaya (1892–1950). Vendar pa avtorica z glasbo ne želi ilustrirati vsebine pesmi. Pesniška ideja služi bolj kot »*glasbena misel, ki sem jo želela razviti in raziskati*«.

V Beogradu rojena **Laura Mjeda Čuperjani** (1971) je diplomirala na tamkajšnji Glasbeni akademiji, na Oddelku za kompozicijo in orkestracijo. Svojo pedagoško pot je začela na Srednji glasbeni šoli v Beogradu, nadaljevala pa na Hrvaškem v Pulju, kjer je od leta 2007 zaposlena na tamkajšnji univerzi. Je članica Društva hrvaških skladateljev. Skladateljski opus Čuperjanijeve je pester ter obsega solistične inštrumentalne skladbe, komorna in orkestrska dela, glasbo za gledališče in večmedijske projekte. V zadnjem času veliko pozornosti posveča tudi ustvarjanju za najmlajše. S svojimi deli je sodelovala na številnih domačih in mednarodnih festivalih, njene skladbe so bile izvedene na Hrvaškem in v tujini. Za svoje delo je bila večkrat nagrajena.

Godalni kvartet ***Strinx*** je Čuperjanijeva napisala leta 2010, krstno izvedbo je doživel leta 2013. Zasnovan kot enostavčna skladba »*temelji na kratkih statičnih sekvenčnih sklopih. Glavni motiv iz uvoda je z repeticijami in minimalnim razvijanjem osnovni nosilec melodičnega oblikovanja. Metoda sekvenciranja in alteriranja sklopov omogoča grajenje oblike, osnovane na načelu enakosti. Posamične kontrastne epizode omogočajo izrazne in barvne možnosti ansambla*«.

Med uveljavljene srbske skladateljice sodi tudi **Ivana Stefanović** (1948), ki je na beograjski Fakulteti za glasbeno umetnost diplomirala iz kompozicije in violine, specializacijo pa kot štipendistka francoske vlade opravila na IRCAM v Parizu. Poleg komponiranja je več desetletij sodelovala z beograjsko RTV, bila umetniška vodja glasbenega festivala BEMUS (2001–06), soustanoviteljica glasbenega festivala BUNT (2013), Skladbe Stefanovićeve, ki je na glasbenem prizorišču že od leta 1966, so bile izvedene na številnih domačih in mednarodnih koncertnih odrih in festivalih. Njen skladateljski opus je obsežen in pester ter sega tudi na obrobna glasbena področja, kot sta scenska glasba in radiofonija. Poleg tega je tudi priznana esejistka ter avtorica številnih člankov o glasbi in kulturi nasploh.

Godalni kvartet ***Play Strindberg*** je starejše delo, ki pa izstopa iz avtoričinega zgodnjega opusa: »*Napisano je bilo leta 1993, ki je bilo za številne med nami najtežje. Zato sem v tem času iz svoje glasbe izločila kakršno koli ,opisovanje grdega‘. Poleg tega je bila ta glasba prvotno mišljena kot scenska. Takrat so namreč v gledališču Atelje 212 potekale vaje za gledališko igro Augusta Strindberga Oče – v neogrevani dvorani. Način, kako sem komponirala glasbo, me je presenetil: namesto da bi kot običajno pisala segmente za določene scene ali dele med scenami, sem napisala glasbo za celotno dramo. Čutila sem se namreč prisiljeno napisati skladbo, ki bi v celoti opisala tisti mrzli prostor. In čas. In njegovo trajanje.*«